Podpisany przez:
STANISŁAW SZPEFLIK
dnia 26 sierpnia 2026 r.

UCHWAŁA NR XXIV-146/2026
RADY GMINY WIERZBICA

z dnia 26 sierpnia 2026 r.

w sprawie przyjęcia Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2026-2031 w Gminie Wierzbica

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 662, z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 2 pkt 4 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2026 r. poz. 639, z późn. zm.) w związku z realizacją Strategii Rozwoju Usług Społecznych - polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Rada Gminy Wierzbica uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2026-2031 w Gminie Wierzbica, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Koordynowanie wdrażania oraz monitorowanie realizacji Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2026–2031 w Gminie Wierzbica powierza się Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Wierzbicy.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wierzbica.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Wierzbica

Stanisław Szpeflik

LOKALNY PLAN ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH I DEINSTYTUCJONALIZACJI NA LATA 2026 – 2031 W GMINIE WIERZBICA

Wierzbica 2026

Spis treści

1. Wstęp 3

1.1 Charakterystyka Gminy 4

2. Diagnoza 6

2.1 Struktura demograficzna na terenie Gminy Wierzbica 6

2.2 Pomoc społeczna 9

2.3 Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych w podziale na obszary wsparcia 11

3. Zasoby Gminy Wierzbica 20

4. Plan rozwoju usług społecznych 29

4.1 Rodziny i dzieci 30

4.2 Osoby starsze 30

4.3 Osoby z niepełnosprawnościami 31

4.4 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego 32

4.5 Osoby w kryzysie bezdomności 32

5. System monitorowania 32

6. Spis tabel i wykresów 34

1. Wstęp

Lokalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji na lata 2026-2031 w gminie Wierzbica stanowi odpowiedź na zmieniające się potrzeby mieszkańców gminy, wyzwania społeczno-demograficzne oraz zmiany jakie zaszły w sposobie prowadzenia polityki społecznej w ostatnich latach.

Przez dekady wsparcie z pomocy społecznej kierowane było przede wszystkim do grup defaworyzowanych, osób wykluczonych, doświadczających kryzysu, czy też mających trudności z adaptacją do życia społecznego. Obecnie obserwujemy zmianę w prowadzeniu polityki społecznej i rozszerzanie zakresu jej oddziaływania na wszystkich mieszkańców lokalnych społeczności. Cele tej polityki koncentrują się na budowie społeczeństwa dobrobytu z otwartym dostępem do usług społecznych świadczonych na poziomie lokalnym zgodnie z potrzebami mieszkańców i ich możliwościami finansowymi. Tak wyznaczone priorytety osiągać można tylko poprzez konsekwentną integrację i koordynację działań różnych systemów (w tym m.in. pomocy społecznej, zdrowia czy edukacji) oraz systematyczne planowanie w oparciu o dowody pochodzące m.in. z diagnozy lokalnej oraz analizy potrzeb. Wykraczanie poza instytucjonalne ramy pomocy społecznej jest więc jednym z fundamentów przedstawianego Planu, natomiast kluczowym jego założeniem jest konsekwentne realizowanie idei rozwoju usług świadczonych w miejscu zamieszkania jako alternatywy dla rozwiązań instytucjonalnych. Nie oznacza to zamykania istniejących placówek tylko planowy rozwój alternatywnych wobec nich usług tak, aby to ostatecznie mieszkaniec wybrał zgodne ze swoimi preferencjami rozwiązanie. Ważne jest też, aby ofertę usług planować w oparciu o sprawdzone modele, których skuteczność została potwierdzona w nauce i praktyce, przy zachowaniu elastyczności w dopasowywaniu rozwiązań do zmieniających się potrzeb i preferencji odbiorców.

Plan określając główne kierunki zmian w systemie usług społecznych odpowiada na zdiagnozowane wyzwania, w tym w szczególności te związane ze zmianami demograficznymi skutkującymi postępującym procesem starzenia się społeczeństwa i wzrostem liczby osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Ponadto określa kierunki zmian w obszarze świadczenia usług dla osób niesamodzielnych, w tym osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie zdrowia psychicznego i rodzin z dziećmi. W trakcie jego przygotowywania wzięto pod uwagę sytuację i prognozowane zmiany na rynku pracy, przeobrażenia w obrębie rodziny, wyzwania związane z zaspokajaniem potrzeb edukacyjnych i kulturalnych mieszkańców, a także ryzyka socjalne i procesy prowadzące do wzrostu zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Powiązanie celów strategicznych gminy z dokumentami krajowymi i regionalnymi jest istotne dla zapewnienia spójności działań rozwojowych oraz efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów. Umożliwia to lepsze dostosowanie lokalnych inicjatyw do priorytetów krajowych i wojewódzkich, co sprzyja zwiększeniu skuteczności podejmowanych działań oraz ułatwia pozyskiwanie środków zewnętrznych.

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2026-2031 w Gminie Wierzbica łączy się z celami Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) tj.:

1) zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci;
2) zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczącego usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
3) włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwości życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności;
4) stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
5) stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością.

Ponadto cele wyznaczone w powyższym Planie są zgodne z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wierzbica na lata 2021-2030 oraz Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Lubelskiego na lata 2025 – 2027.

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2026 – 2031 w Gminie Wierzbica zawiera diagnozę sytuacji społecznej gminy z uwzględnieniem potrzeb wybranych grup docelowych w podziale na obszary wsparcia oraz określa cele oraz planowane działania, dzięki którym w naszej gminie powstaną warunki do przyjaznego i optymalnego rozwoju usług środowiskowych zaspakajających potrzeby naszych mieszkańców zarówno w obszarze profilaktyki, jak i wsparcia.

1.1 Charakterystyka Gminy

Gmina Wierzbica położona jest we wschodniej części województwa lubelskiego. Oddalona o 20 km od Chełma (na północny zachód), będącego siedzibą władz powiatowych i instytucji publicznych, z których korzystają jej mieszkańcy. Gmina składa się z 20 sołectw, a zamieszkuje ją ok. 5000 osób.

Środkowa i południowa część gminy znajduje się w zasięgu Pagórów Chełmskich. Przeważa tu falista i pagórkowata rzeźba terenu. Północno-wschodnia część gminy leży

w zasięgu Polesia Lubelskiego. Obszar ten ma charakter zaklęsłej kotliny, której częścią składową jest nieco wyższa strefa ciągnąca się na południe od rzeki Świnki.

Wody powierzchniowe płynące nie tworzą na obszarze gminy znaczącego systemu. Głównym ciekiem odwadniającym obszar gminy jest rzeka Świnka. Większości strug nadano charakter rowów melioracyjnych. Znaczna część użytków zielonych w gminie została zmeliorowana. Największe zbiorniki wód stojących to jeziora Syczyn - 8,2340 ha, Pniówno – 6,3484 ha, Tarnów 2,8327 ha.

Lasy zajmują stosunkowo niewielką powierzchnię. Na terenie gminy rozmieszczone są dość równomiernie w postaci kilku małych kompleksów. Najczęściej występujące gatunki drzew to sosna zwyczajna, dąb, osika i brzoza.

Najcenniejsze zbiorowiska oraz gatunki roślin występują w otulinie Poleskiego Parku Narodowego, która zajmuje 13 % powierzchni północnej części gminy oraz w kompleksie pałacowo-parkowym w miejscowości Chylin. Na terenie parku rośnie białodrzew zaliczany do pomników przyrody. Ponadto rośnie tu wiele gatunków drzew: świerk srebrzysty, graby, lipy, brzozy, jesiony oraz platany.

Miejscowość Wierzbica po raz pierwszy wzmiankowana była w 1331 roku. Jej nazwa pochodzi od wyrazu „wierzba”, jako że na miejscowych nisko położonych terenach drzewo to jest bardzo rozpowszechnione. Starszą metrykę mają inne miejscowości gminy. W XIII-wiecznej Kronice Hipackiej wymienione są jako wczesnośredniowieczne grody: Busówno, Ochoża, Tarnów Hatyski. Jeszcze wcześniej datowane są takie miejscowości, jak: Olchowiec, Święcica, Terenin, Pniówno.

W XVIII wieku majątek Święcica i Olchowiec należały do rodu Komorowskich, a od XIX wieku właścicielami tych dóbr byli Lechniccy herbu Zadora. W Święcicy bywał zaprzyjaźniony z Lechnickimi Melchior Wańkowicz z rodziną. W parku dworskim w Święcicy rośnie modrzew uznany za pomnik przyrody, zasadzony w maju 1925 roku przez Józefa Piłsudskiego, który w tym czasie przebywał w majątku Zdzisława Lechnickiego.

W 1812 roku po klęsce pod Moskwą i nieszczęśliwej przeprawie przez Bezezynę w drodze ku granicy Księstwa Warszawskiego w majątku Święcica stacjonował Napoleon Bonaparte z wojskiem.

Ciekawą historię miejscowości wchodzących w skład obecnej gminy obrazują zachowane zabytki architektoniczne: kompleks pałacowo-parkowy w miejscowości Chylin (własność prywatna). Świadkami przeszłości historii gminy są również inne zabytki architektoniczne m. in. XVII wieczny kościół drewniany w Olchowcu o konstrukcji zrębowej, oszalowanej i wzmocnionej „lisicami” , reprezentujący typ jednonawowej budowli sakralnej z interesującym późnobarokowym wnętrzem. W ołtarzu głównym znajduje się niezwykle cenny obraz Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny malowany na desce z XVI w. Jest to najstarszy zabytek malarstwa polskiego zachowany w powiecie chełmskim. W ołtarzach

bocznych znajdują się m.in. XVIII-wieczne obrazy św. Małgorzaty i św. Tekli . Na uwagę zasługują również obrazy w prezbiterium, zabytkowe feretrony i XVIII-wieczne ornaty, kapy i kielichy mszalne stanowiące wyposażenie kościoła. Cennym zabytkiem jest także krucyfiks z II połowy XVII wieku , barokowa ambona oraz kamienna chrzcielnica. Ciekawostką turystyczną jest również kamienna studnia w Ochoży.

W Busównie można zwiedzić grodzisko, które zaliczane jest do tzw. wielkich grodów stanowiących centra władzy plemiennej. Prowadzone na tym obiekcie wykopaliska archeologiczne okazały się dużą sensacją naukową. Otóż powstanie grodziska można wstępnie datować na X wiek. Cały teren grodziska o pow. 7ha jest otoczony dwoma liniami wałów obronnych. Część centralną grodu tworzył tzw. majdan gdzie znajdowała się mieszkalna i gospodarcza. Kolejna atrakcja turystyczna to wieża widokowa w miejscowości Karczunek, z której roztacza się piękna i szeroka panorama. m.in. na bagna graniczące z Poleskim Parkiem Narodowym.

2. Diagnoza

2.1 Struktura demograficzna na terenie Gminy Wierzbica

Liczba mieszkańców gminy Wierzbica w 2025 roku ukształtowała się na poziomie 4737 osób, czyli o 120 osób mniejszym niż w 2024 roku. Wśród mieszkańców gminy przeważają kobiety, których w 2025 roku było 2406, podczas gdy liczba mężczyzn kształtowała się na poziomie 2331 osób.

Tabela 1. Liczba ludności w Gminie Wierzbica z podziałem na płeć w latach 2022-2025

Wyszczególnienie	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Liczba ludności w latach	4969	4924	4857	4737
Kobiety	2513	2489	2467	2406
Mężczyźni	2456	2435	2390	2331

Źródło: UG Wierzbica

Tabela 2. Liczba ludności w Gminie Wierzbica z uwzględnieniem wieku w latach 2022 – 2025

Wyszczególnienie	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Liczba mieszkańców ogółem:	4969	4924	4857	4737
Wiek 0-17 lat	924	908	890	848
Wiek 18-60 lat	2872	2829	2773	2690
Wiek poprodukcyjny	1173	1187	1194	1199

Źródło: UG Wierzbica

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Wierzbica z podziałem na płeć w latach 2022-2025

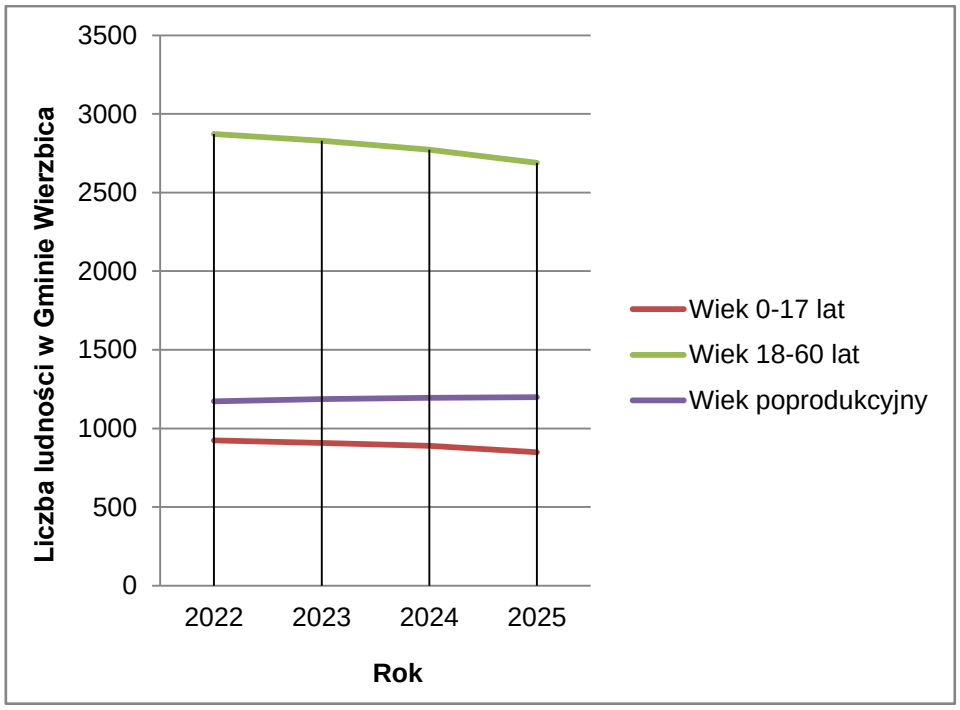

Tabela 3. Wybrane dane dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w Gminie Wierzbica w latach 2022-2025

Wyszczególnienie	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Urodzenia	33	35	38	20
Zgony	47	53	57	65
Przyrost naturalny	-14	-18	-19	-45
Zameldowania	68	70	92	50
Wymeldowania	87	64	101	105

Źródło: UG Wierzbica

Wykres 2. Wybrane dane dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w Gminie Wierzbica w latach 2022-2025

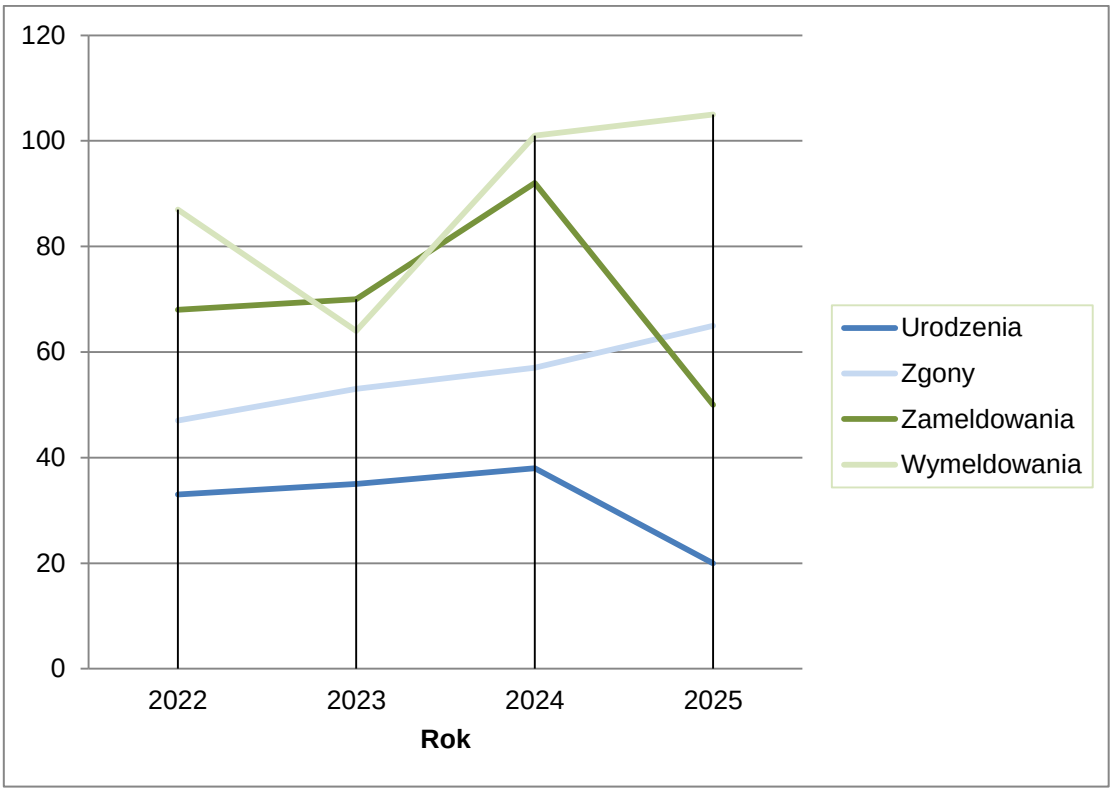

Gmina Wierzbica składa się z 20 sołectw. W 2025 roku zamieszkiwało ją 4737 osób w tym 2406 kobiet oraz 2331 mężczyzn. Osób w wieku od 0-17 lat zamieszkiwało 848, w wieku od 18 do 60 lat – 2690, natomiast osób w wieku powyżej 60 lat zamieszkiwało 1199 osób i liczba osób w tym przedziale wiekowym rokrocznie rośnie. Liczba ludności od 2022 roku spada systematycznie, wskazuje to na występowanie zjawiska migracji.

Liczba zgonów w poszczególnych latach w odniesieniu do liczby urodzeń wskazuje na ujemny przyrost naturalny w gminie Wierzbica. Jest to obecnie powszechne zjawisko demograficzne w Polsce.

Główny Urząd Statystyczny opublikował prognozę ludności dla gmin na lata 2023–2060, która przewiduje dalszy spadek liczby mieszkańców w wielu gminach, zwłaszcza w regionach o ujemnym przyroście naturalnym i ujemnym saldzie migracji. Chociaż prognoza ta nie zawiera szczegółowych danych dla każdej gminy, dotychczasowe trendy demograficzne w Gminie Wierzbica sugerują kontynuację spadku liczby ludności w nadchodzących latach.

Prognozy ludności są istotnym narzędziem planowania rozwoju gminy, umożliwiającym dostosowanie polityk społecznych, infrastrukturalnych i gospodarczych do przewidywanych zmian demograficznych.

2.2 Pomoc społeczna

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy jest jednostką organizacyjną realizującą szerokie spectrum zadań własnych i zleconych z zakresu administracji rządowej w obszarze pomocy społecznej. To instytucja powołana z myślą o wspieraniu osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Jego głównym celem jest zapewnienie niezbędnej pomocy, która pozwoli osobom i rodzinom na poprawę jakości życia i samodzielne funkcjonowanie.
Cel działania Ośrodka w Wierzbicy to przede wszystkim:

- **pomoc w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych:** Ośrodek zapewnia wsparcie w zakresie żywności, odzieży, opału, a także pokrywa koszty związane z mieszkaniem czy leczeniem,
- **wsparcie w rozwiązywaniu problemów społecznych:** Pracownicy socjalni pomagają w znalezieniu pracy, uzyskaniu niezbędnych dokumentów, a także oferują wsparcie specjalistyczne,
- **prewencja problemów społecznych:** Ośrodek prowadzi działania profilaktyczne, które mają na celu zapobieganie powstawaniu nowych problemów,
- **współpraca z innymi instytucjami:** Ośrodek współpracuje z różnymi organizacjami pozarządowymi, służbą zdrowia, szkołami i innymi instytucjami, aby zapewnić kompleksową pomoc potrzebującym.

Zakres działania OPS jest bardzo szeroki i obejmuje m.in.:

- **przyznawanie i wypłacanie świadczeń:** zasiłki stałe, okresowe, celowe, świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny, dodatki mieszkaniowe, pomoc materialną dla uczniów o charakterze socjalnym itp.,
- **przyznawanie świadczeń niepieniężnych –** m.in. udzielanie schronienia, przyznawanie pomocy w formie posiłku, poradnictwo specjalistyczne itp.,
- **praca socjalna:** indywidualne wsparcie, pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz na tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,
- **współpraca z innymi instytucjami:** tworzenie sieci wsparcia, koordynacja działań.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy to miejsce, gdzie można uzyskać pomoc w różnych trudnych sytuacjach życiowych. Ośrodek odpowiada za wdrażanie lokalnej polityki społecznej, której celem jest poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Wierzbica, szczególnie tych, którzy borykają się z problemami ekonomicznymi, zdrowotnymi, rodzinnymi lub społecznymi. Jest odpowiedzialny za realizację programów, które wspierają rodziny, osoby starsze, niepełnosprawne, dzieci oraz osoby z problemami uzależnień.

Liczbę osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2022-2025 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2022-2025

Wyszczególnienie	**Liczba rodzin**	**Liczba osób w rodzinach**
2022	117	300
2023	107	281
2024	96	238
2025	94	234

Źródło: OPS Wierzbica

W systemie pomocy społecznej zauważalny jest coroczny spadek liczby rodzin, korzystających z świadczeń pomocy społecznej. Ostatnie lata w systemie polityki społecznej opierały się na rozbudowanym i kompleksowym wsparciu polskich rodzin, jest to czynnik determinujący, że rodziny z dziećmi korzystają z innych form zabezpieczenia społecznego niż z klasycznego systemu pomocy społecznej. Natomiast ważne jest rosnące

zapotrzebowanie na usługi społeczne szczególnie te świadczone w miejscu zamieszkania odbiorcy oraz wsparcie instytucjonalne stacjonarne oraz całodobowe.

W Gminie Wierzbica od 2026 roku realizowany jest program Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej tj. „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością". Zostało również utworzone mieszkanie wspomagane z przeznaczeniem dla czterech osób.

W okresie od dnia 1 października 2025 roku do 31 lipca 2027 roku realizowany jest projekt „Jesteśmy do usług - wsparcie zdrowotne dla osób potrzebujących wsparcia z Gminy Wierzbica" w ramach FELU.08.06 - Działania 8.6 Usługi zdrowotne (typ projektu 2f), Priorytetu VIII Zwiększanie spójności społecznej programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021- 2027. W ramach projektu udzielane jest wsparcie w postaci długoterminowej opieki pielęgniarskiej, usług opiekuńczych oraz usług rehabilitacyjnych łącznie dla 20 uczestników projektu (14 kobiet, 6 mężczyzn), które realizowane jest w ramach wizyt organizowanych w miejscu zamieszkania z wykorzystaniem zakupionych materiałów medycznych i higienicznych oraz sprzętu pomocy fizjoterapeutycznej.

W ramach projektu świadczone jest również wsparcie w formie poradnictwa psychologicznego dla 7 opiekunów faktycznych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy pełni istotną rolę w systemie lokalnego wsparcia społecznego a realizowane działania są dostosowane do potrzeb mieszkańców. Jednak z uwagi na starzejące się społeczeństwo istnieje konieczność rozwoju usług społecznych w szczególności o charakterze opiekuńczym i specjalistycznym, aby instytucja pomocy społecznej była efektywna i odpowiadała aktualnym potrzebom mieszkańców gminy Wierzbica.

2.3 Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych w podziale na obszary wsparcia

Diagnoza obszaru rozwoju usług społecznych została opracowana w oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Wierzbicy. Jest to instytucja wspierająca osoby i rodziny w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, działająca na rzecz mieszkańców gminy Wierzbica. Celem diagnozy jest określenie skali oraz charakteru problemów społecznych, a także wskazanie obszarów wymagających dalszego rozwoju usług społecznych.

Rodziny i dzieci

Rodziny z dziećmi stanowią jedną z kluczowych grup korzystających ze wsparcia społecznego w gminie Wierzbica. Wśród części rodzin występują trudności w prawidłowym funkcjonowaniu, wynikające m.in. z problemów opiekuńczo-wychowawczych, ubóstwa, bezrobocia, problemów zdrowotnych, uzależnień czy występowania przemocy domowej. Problemy te mogą negatywnie wpływać na rozwój dzieci i młodzieży,

dlatego istotne jest zapewnienie odpowiedniego wsparcia rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Na terenie gminy Wierzbica funkcjonuje system wsparcia rodzin, który obejmuje działania podejmowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy, placówki oświatowe oraz inne podmioty działające na rzecz dzieci i rodzin. Jedną z ważnych form wsparcia jest praca socjalna oraz pomoc finansowa i rzeczowa kierowana do rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej. Z danych Ośrodka (patrz Tabela 4.) wynika, że ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2024-2025 utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Na terenie Gminy Wierzbica pracę z rodziną koordynuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy. Ośrodek pracuje z rodzinami mającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze. Pracę z rodziną w Ośrodku Pomocy Społecznej w Wierzbicy poza asystentem rodziny prowadzą wszyscy pracownicy socjalni, którzy współpracują z rodzinami objętymi wsparciem asystenta rodziny, ale również z tymi rodzinami, które nie wymagały tej pomocy. Na bieżąco prowadzony jest monitoring dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez współpracę pracownika socjalnego z asystentem rodziny, kuratorem zawodowym, społecznym, dzielnicowymi. Wsparcie dziecka i rodziny w środowisku opierało się na prowadzonej z rodziną pracy socjalnej, a także innych wzmacniających i wspierających form pomocy. Pracownik socjalny OPS w Wierzbicy korzystał w pracy również z takich instrumentów jak: poradnictwo specjalistyczne, oraz współpraca z podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz wspierania rodziny .

Na terenie Gminy Wierzbica realizowane są następujące usługi na rzecz rodzin z dziećmi:

1) Asystent rodziny;
2) Wieloletni rządowy pogram Posiłek w szkole i w domu na lata 2024 – 2028;
3) Karta Dużej Rodziny;
4) Specjalistyczne poradnictwo;
5) Punkt konsultacyjno – informacyjny ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy domowej.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Jedną z przyczyn korzystania z pomocy Ośrodka jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, która łączy się z innymi dysfunkcjami tj. niepełną strukturą rodziny, wielodzietnością, uzależnieniami, niepełnosprawnością, chorobą itp.

W 2024 roku ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało ogółem 96 rodzin,

w tym 8 rodzin z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, co stanowi 8,3 % ogółu rodzin objętych pomocą, natomiast w 2025 roku ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało ogółem 94 rodziny, w tym 6 rodzin z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, co stanowi 6,38 % ogółu rodzin objętych pomocą.
Istotnym elementem systemu wsparcia rodzin jest praca **asystenta rodziny**, którego zadaniem jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Asystent rodziny jest profesją w systemie wspierania rodziny, wprowadzoną ustawą o wspieraniu rodziny, której cechami charakterystycznymi są kompleksowe działania podejmowane wobec rodziny i polegające przede wszystkim na towarzyszeniu rodzinie, z zachowaniem profesjonalnych relacji, w pokonywaniu trudności, poprawie funkcjonowania i zmianie niekorzystnych dla rodziny sytuacji kryzysowych. Według danych statystycznych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wierzbicy w 2024 roku wsparciem asystenta rodziny objęto 5 rodzin, w których wychowywało się 8 dzieci. W 2025 roku wsparciem asystenta rodziny objęte były łącznie 4 rodziny, w których wychowywało się 8 dzieci. W jednej rodzinie asystent prowadził monitorowanie funkcjonowania rodziny polegające na regularnych wizytach w miejscu zamieszkania, bieżącej analizie funkcjonowania rodziny, obserwacji warunków bytowych oraz wspieraniu rodziny w realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczych mającej na celu utrwalenie pozytywnych zmian i zapobieganie powrotowi do trudności.

Na rzecz dzieci i młodzieży realizowany jest także rządowy **program "Posiłek w szkole i w domu"** na lata 2024-2028, którego celem jest zapewnienie pełnowartościowego ciepłego posiłku w formie pełnego obiadu dzieciom uczęszczającym do placówek oświatowych oraz osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. Program ten przyczynia się do poprawy warunków życia rodzin oraz wspiera prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży. W 2024 roku z tej formy wsparcia skorzystało 72 dzieci (liczba świadczeń w ciągu roku to 7 911 posiłków), 2 dzieci (liczba posiłków - 292) otrzymało pomoc w postaci posiłku bez przeprowadzania wywiadu środowiskowego na wniosek dyrektora szkoły. Natomiast w 2025 roku pomocą objęto 61 dzieci (liczba świadczeń w ciągu roku to 6 951 posiłków), 2 dzieci (liczba posiłków - 164) otrzymało pomoc w postaci posiłku bez przeprowadzania wywiadu środowiskowego na wniosek dyrektora szkoły.

Na terenie gminy Wierzbica realizowany jest **program: Karta Dużej Rodziny**, który ma na celu promocję dużej rodziny oraz działań na rzecz wzmocnienia jej kondycji, poprawę warunków życia dużych rodzin, zwiększanie szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży wychowującej się w dużych rodzinach oraz wspieranie dużych rodzin i kształtowanie ich pozytywnego wizerunku. Rozwiązanie to stanowi ważne wsparcie

dla rodzin wychowujących troje i więcej dzieci. Dotychczas **Kartę Dużej Rodziny** otrzymało **łącznie 1133 osoby.** W 2025 roku wydano rodzinom wielodzietnym 38 Kart Dużej Rodziny.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Jej posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych czy księgarni na terenie całego kraju. Posiadanie Karty ułatwia więc dużym rodzinom dostęp do rekreacji oraz obniża koszty codziennego życia.

Ważną rolę w systemie wsparcia dzieci i rodzin odgrywa **poradnictwo specjalistyczne** świadczone na terenie placówek oświatowych działające na terenie Gminy Wierzbica. Szkoła, przedszkola i żłobek oprócz realizacji funkcji edukacyjnej prowadzą również działania wychowawcze, profilaktyczne oraz wspierające rozwój dzieci i młodzieży. W placówkach organizowana jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna, zajęcia wyrównawcze oraz różnego rodzaju działania profilaktyczne mające na celu przeciwdziałanie uzależnieniom, przemocy oraz innym zjawiskom problemowym.

W ramach zawartego porozumienia o współpracy pomiędzy Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Wierzbicy a Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej Ośrodkiem Profilaktyki, Diagnozy i Terapii Zdrowia Psychicznego „Rodzina", rodziny przeżywające kryzysy oraz trudności w procesie opiekuńczo – wychowawczym maja możliwość korzystania z bezpłatnego wsparcia specjalistycznego (psychiatrycznego, psychologicznego, psychoterapeutycznego itp.). Przedmiotem powyższego porozumienia jest realizacja zadań z zakresu ustawy o pomocy społecznej i ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ze wsparcia specjalistycznego może skorzystać każda osoba zamieszkująca na terenie Gminy Wierzbica. Pomoc świadczona jest w formie konsultacji indywidualnych i rodzinnych. Do najczęstszych form udzielanej pomocy należały: motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego, udzielanie wsparcia psychologicznego, indywidualna terapia krótkoterminowa, praca nad nawrotami picia, poradnictwo, psychoedukacja.

Na terenie gminy funkcjonuje Poradnia psychologiczna dla dzieci i młodzieży – Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej oraz Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wierzbicy, która wspiera dzieci i rodziny wymagające pomocy.

Zgodnie z ustawą o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej z dnia 5 sierpnia 2015r. (Dz.U. z 2026, poz. 44) rodziny objęte pomocą i wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Wierzbicy mają możliwość korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej zorganizowanej w punkcie zorganizowanym w Urzędzie Gminy Wierzbica.

Na terenie gminy Wierzbica od 2026 roku funkcjonuje **Punkt konsultacyjno – informacyjny ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy domowej**.

Celem działalności ww. punktu jest zdiagnozowanie problemów osób w zakresie uzależnień i przemocy, zaplanowanie pomocy oraz udzielenie wsparcia ww. osobom i członkom ich rodzin. W Punkcie konsultacyjno- informacyjnym udzielana jest pomoc przez osobę posiadającą odpowiednie kwalifikacje potrzebne do zdiagnozowania problemów klienta i jego rodziny w celu realizacji kompleksowej pomocy w zakresie:

- pomocy w podjęciu leczenia i terapii,
- wsparcia i porady,
- motywacji do zmiany,
- pomocy po leczeniu odwykowym,
- wsparcia w sytuacji przemocy.

Osoby starsze

Starzenie się społeczeństwa to jedno z kluczowych wyzwań, przed którymi stoi **Gmina Wierzbica**. Zjawisko to potwierdzają oficjalne dane demograficzne, które wskazują na postępujący spadek liczby ludności oraz niekorzystne zmiany w strukturze wiekowej lokalnej społeczności.

Osoby starsze są bardziej narażone na choroby, co często prowadzi do niepełnosprawności. Starość wiąże się z niższą aktywnością i sprawnością fizyczną, a w konsekwencji często z marginalizacją osób starszych jako zbiorowości. W związku z migracją ludzi młodych wzrasta ilość osób starszych, samotnie mieszkających, które często wymagają opieki. Osoby starsze zmagają się z wieloma zauważalnymi problemami takimi jak: wykluczenie społeczne i samotność osób starszych, ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych, brak transportu uwzględniającego indywidualne potrzeby osób starszych oraz niepełnosprawnych.

Te dynamiczne zmiany struktury ludności stawiają istotne wyzwania, między innymi zwiększone zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze: Rośnie konieczność rozwijania opieki długoterminowej, wsparcia pielęgniarskiego i rehabilitacyjnego.

Niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba to przesłanki do udzielania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy.

W celu wsparcia osób starszych Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy realizuje niżej wymienione działania:

1) Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania;

2) Kierowanie do domów pomocy społecznej;

3) Praca socjalna;
4) Działalność Klubu Senior+.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy organizuje i świadczy **usługi opiekuńcze** w miejscu zamieszkania. Są one obecnie realizowane w ramach projektu „Jesteśmy do usług – wsparcie zdrowotne dla osób potrzebujących wsparcia z Gminy Wierzbica". Oprócz usług opiekuńczych wsparcie realizowane jest w postaci długoterminowej opieki pielęgniarskiej, oraz usług rehabilitacyjnych łącznie dla 20 uczestników projektu (14 kobiet, 6 mężczyzn). Usługi świadczone są w ramach wizyt organizowanych w miejscu zamieszkania z wykorzystaniem zakupionych materiałów medycznych i higienicznych oraz sprzętu pomocy fizjoterapeutycznej.

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Na terenie Gminy Wierzbica nie funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej, dlatego osoby potrzebujące tego rodzaju wsparcia są umieszczane w domach pomocy społecznej poza terenem gminy. W roku 2025 roku w domach pomocy społecznej przebywało łącznie 7 mieszkańców z terenu Gminy Wierzbica. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wierzbicy wynika, że od 2019 roku liczba osób jest taka sama, jednak z roku na rok, koszty ponoszone za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej stale rosną. Ponadto należy zaznaczyć że Ośrodek prowadzi aktywne działania w celu kierowania osób do Zakładów Opiekuńczo – Leczniczych, których stan zdrowia wymaga całodobowej opieki i nie przekraczają 40 pkt skali Barthel. W przypadku umieszczenia osoby w ZOL, gmina nie partycypuje w kosztach jej utrzymania.

Ciągle rosnąca liczba osób wymagających długotrwałej opieki, brak możliwości zabezpieczenia pomocy przez rodzinę oraz wysokie koszty ponoszone przez gminę na opłacenie różnicy pomiędzy odpłatnością ponoszoną przez mieszkańca, a kosztem utrzymania w danym domu, rodzi konieczność tworzenia alternatywnych form zabezpieczenia socjalnego w miejscu zamieszkania. Na terenie Gminy Wierzbica od 2026 roku funkcjonuje mieszkanie wspomagana, które jest utworzone na potrzeby czterech osób. Dynamiczne zmiany demograficzne powodują wzrost zainteresowania usługami społecznymi. Przybywa osób starszych i z niepełnosprawnościami, które wymagają opieki.

Jednym z bardzo istotnych zadań realizowanych w Ośrodku pomocy społecznej w Wierzbicy jest świadczenie usług w formie **pracy socjalnej**, rozumianej jako działalność zawodową, skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz na tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Praca socjalna z osobami starszymi polega na wsparciu seniorów w samodzielnym funkcjonowaniu w ich środowisku, przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu oraz zapewnieniu im bezpieczeństwa. Działania te obejmują pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, organizację wsparcia opiekuńczego, a także aktywizację społeczną i przeciwdziałanie samotności. Główne formy wsparcia realizowane przez pracowników socjalnych to:

- diagnoza potrzeb - rozpoznanie sytuacji bytowej, zdrowotnej i rodzinnej seniora, pomoc w organizacji opieki (usług opiekuńczych w domu), skierowanie do Domu Pomocy Społecznej,
- wsparcie materialne i finansowe - pomoc w ubieganiu się o świadczenia (np. zasiłki stałe, zasiłki celowe) oraz dodatki mieszkaniowe,
- doradztwo i pośrednictwo - pomoc w kontaktach z urzędami, placówkami służby zdrowia czy instytucjami sądowymi (np. przy wypełnianiu dokumentów, wnioskowaniu o orzeczenie o stopniu niepełnosprawności),
- interwencja kryzysowa - reagowanie w przypadkach przemocy, zaniedbania lub nagłego pogorszenia stanu zdrowia i przeciwdziałanie samotności.

Zadania te mają na celu poprawę jakości życia seniorów i umożliwienie im godnego starzenia się we własnym domu tak długo, jak to możliwe.

Na terenie gminy Wierzbicy od stycznia 2019 roku funkcjonuje **Klub „Senior+"** utworzony w ramach Programu Wieloletniego „SENIOR+" na lata 2015-2020. Klub „Senior +"dysponuje 40 miejscami. Rotacyjnie z zajęć placówki korzysta większa liczba osób. W 2025 roku na podstawie deklaracji uczestnictwa do Klubu „Senior+" uczęszczało 49 osób, w tym 5 osób z niepełnosprawnością. Podstawowym celem przedmiotowego zadania jest integracja i wspieranie aktywności osób starszych w wieku 60+ będących mieszkańcami gminy Wierzbica a przede wszystkim poprawa jakości ich życia. W ramach zajęć realizowane są usługi socjalne, usługi edukacyjne, usługi kulturalno-oświatowe, usługi sportowo-rekreacyjne, usługi aktywizujące społecznie. Realizacja powyższego zadania tj. funkcjonowanie Klubu "Senior +" umożliwia atrakcyjne spędzanie czasu wolnego i rozwój zainteresowań a także przeciwdziała izolacji i wykluczeniu społecznemu najstarszym mieszkańcom gminy.

Osoby z niepełnosprawnościami

Według Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, pojęcie to obejmuje osoby z długotrwale naruszoną sprawnością fizyczną, umysłową lub intelektualną, sensoryczną (w zakresie zmysłów, np. wzroku lub słuchu) . W ujęciu międzynarodowym kluczowy jest fakt, że dysfunkcje te – w zderzeniu z różnymi barierami środowiskowymi i społecznymi –

ograniczają pełny i skuteczny udział danej osoby w życiu społecznym na równych zasadach z innym.

Według definicji WHO za osoby niepełnosprawne uważa się osoby: „które nie mogą samodzielnie, częściowo lub całkowicie, zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia fizycznego lub psychicznego".

Osoby z niepełnosprawnościami stanowią istotną grupę wymagającą wsparcia w zakresie dostępu do usług społecznych, zdrowotnych oraz działań umożliwiających aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Niepełnosprawność może powodować ograniczenia w samodzielnym funkcjonowaniu, wykonywaniu codziennych czynności, podejmowaniu aktywności zawodowej oraz w pełnym uczestnictwie w życiu społecznym i kulturalnym. Wsparcia często wymagają również członkowie rodzin oraz opiekunowie osób z niepełnosprawnościami, którzy na co dzień sprawują nad nimi opiekę.

Na terenie Gminy Wierzbica osoby z niepełnosprawnościami mogą korzystać z różnych form wsparcia realizowanych przez i Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy. Jedną z podstawowych form pomocy jest praca socjalna, której celem jest wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych oraz umożliwienie im dostępu do dostępnych form pomocy i usług.

Istotnym elementem wsparcia są również usługi opiekuńcze, które świadczone są w miejscu zamieszkania osób wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Usługi te obejmują pomoc w wykonywaniu czynności dnia codziennego, utrzymaniu higieny osobistej, przygotowywaniu posiłków, dokonywaniu zakupów czy załatwianiu spraw urzędowych. Wsparcie to pozwala osobom z niepełnosprawnościami na możliwie jak najdłuższe pozostanie w swoim środowisku domowym oraz zachowanie samodzielności.

Ważnym elementem systemu wsparcia są także usługi asystenckie. Celem tej formy pomocy jest zwiększenie niezależności osób z niepełnosprawnościami oraz umożliwienie im aktywnego udziału w życiu społecznym, edukacyjnym i zawodowym. Asystent wspiera osobę z niepełnosprawnością w wykonywaniu codziennych czynności, przemieszczaniu się oraz w uczestnictwie w życiu społecznym. Od 2026 roku usługi asystencji osobistej są realizowane w ramach programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością" dla Jednostek Samorządu Terytorialnego, finansowanego ze środków Funduszu Solidarnościowego. W ramach programu wsparciem objęto 10 osób z niepełnosprawnościami.

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że istnieje potrzeba dalszego rozwoju usług społecznych wspierających osoby z niepełnosprawnościami oraz ich bliskich, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie, aktywne życie w społeczeństwie, dostęp do realizacji życiowych potrzeb i wyższą jakość codziennego funkcjonowania.

Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Kolejną z grup wymagających wsparcia są osoby znajdujące się w kryzysie zdrowia psychicznego.

Zgodnie z definicją zawartą w podręczniku deinstytucjonalizacji osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, można rozumieć jako osoby dorosłe, które doświadczają:

- zaburzeń psychicznych (m.in.: osoby z depresją, zaburzeniami lękowymi, schizofrenią, chorobą dwubiegunową, zaburzeniem osobowości, zaburzeniem żywienia),
- niepełnosprawności intelektualnej (w stopniu lekkim i średnim). Wyklucza się jednak niepełnosprawność spowodowaną otępieniem (choroba Alzheimera),
- uzależnień.

W Polsce problem zdrowia psychicznego staje się coraz bardziej powszechny. Z danych wynika, że liczba osób zmagających się z różnymi formami zaburzeń psychicznych stale rośnie. Depresja, zaburzenia lękowe i schizofrenia są najczęściej diagnozowanymi chorobami. Istniejące dane podkreślają potrzebę zwiększenia świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz dostępu do odpowiedniej opieki i wsparcia dla osób dotkniętych tymi problemami.

Należy również zwrócić uwagę na problematykę uzależnień, które utrudniają prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie. Znaczącą grupą osób stanowią osoby nadużywające alkoholu, ale uzależnienie u nich nie zostało zdiagnozowane. Statystyki ogólnokrajowe i regionalne wskazują, że rośnie liczba osób doświadczających uzależnień behawioralnych, tj.: zaburzeń uprawiania hazardu, zespołu uzależnienia od internetu oraz innych zachowań kompulsywnych – w szkołach szczególnie niebezpieczne są e-uzależnienia, które często przeradzają się w cyberprzemoc.

Osoby w kryzysie bezdomności

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej podaje definicję osoby bezdomnej, jest to „osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.

Zjawisko bezdomności dotyka również Gminę Wierzbica, choć statystycznie występuje w mniejszym stopniu niż w większych ośrodkach miejskich. Przybiera ono nie

tylko formę widzialną (brak dachu nad głową), ale i ukrytą (przebywanie w urągających warunkach czy tymczasowe schronienie u znajomych).

Głównymi przyczynami problemu są najczęściej uzależnienia (np. od alkoholu), konflikty rodzinne oraz sytuacje losowe.

W razie zaistnienia potrzeby pomocy osobom bezdomnym Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Wierzbica kieruje osoby na podstawie porozumienia do Stowarzyszenia MONAR – Schronisko dla Osób Bezdomnych MARKOT w Chełmie ul. Kąpieliskowa 28, 22 – 100 Chełm oraz do **Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Chełmskie** z siedzibą w Chełmie przy ul. Wołyńskiej 69. W przypadku zapewnienia schroniska z usługami opiekuńczymi osoby są kierowane do do Schroniska dla bezdomnych z usługami opiekuńczymi w **miejscowości Gwizdaj, al. Jana Pawł**a II 3a, 37-200 Gwizdaj.

W 2025 roku z tej formy pomocy skorzystało 4 osoby, w tym 2 osoby ze schroniska dla bezdomnych z usługami opiekuńczymi

3. Zasoby Gminy Wierzbica

Na terenie gminy Wierzbica funkcjonują instytucje administracyjne, społeczne, edukacyjne, kulturalne i zdrowotne, które stanowią potencjał do rozwoju usług społecznych oraz wdrożenia Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji.

Urząd Gminy Wierzbica

Urząd Gminy Wierzbica realizuje zadania publiczne o charakterze lokalnym na rzecz mieszkańców gminy. Do najważniejszych kompetencji i obszarów działania urzędu należą:

1. **Samorządność:** Podejmowanie decyzji dotyczących rozwoju gminy, uchwalanie budżetu, zarządzanie majątkiem gminnym;
2. **Sprawy obywatelskie i USC:** wydawanie dowodów osobistych, rejestracja stanu cywilnego (urodzenia, śluby, zony) oraz ewidencja ludności (meldunki);
3. **Podatki i finanse:** wymiar i pobór podatków i opłat lokalnych (np. od nieruchomości, rolny, leśny, od środków transportowych), obsługa budżetu gminy;
4. **Gospodarka przestrzenna i budownictwo:** wydawanie decyzji o warunkach zabudowy, prowadzenie spraw związanych z planowaniem przestrzennym oraz gminną ewidencją zabytków;
5. **Infrastruktura i usługi komunalne:** utrzymanie dróg gminnych, gospodarka odpadami, zaopatrzenie w wodę oraz oświetlenie uliczne;
6. **Rolnictwo i gospodarka gruntami:** dzierżawa gruntów, ochrona gruntów rolnych, sprawy melioracyjne;
7. **Ochrona środowiska:** decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, gospodarka wodno-ściekowa, programy usuwania azbestu;

8. **Edukacja:** zarządzanie lokalnymi placówkami oświatowymi, zapewnienie odpowiednich warunków do nauki i rozwoju dzieci i młodzieży;
9. **Pomoc społeczna:** współpraca z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, organizowanie pomocy dla osób potrzebujących;
10. **Kultura i sport:** wsparcie dla kultury i sportu, współpraca z organizacjami pozarządowymi;
11. **Działalność gospodarcza:** wydawanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu oraz ewidencja działalności w formie jednoosobowej (CEIDG).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy realizuje działania na rzecz wszystkich grup społecznych. W 2025 roku w Gminie zostały utworzone mieszkania wspomagane z przeznaczeniem dla czterech osób. W strukturach Ośrodka funkcjonuje również **Klub „Senior+"** dysponujący 40 miejscami.

Klub „Senior+" jest miejscem spotkań i aktywności seniorów. Miejsce to integruje seniorów, rozpoznaje ich potrzeby oraz organizuje aktywne formy spędzania wolnego czasu. Placówka oferuje bezpłatne zajęcia i usługi, dbając o rozwój pasji w przyjaznej atmosferze, miedzy innymi:

- zajęcia kulinarne, muzyczne, artystyczne i rękodzielnicze,
- aktywność ruchową, fitness i wycieczki,
- wydarzenia integracyjne, spotkania z ciekawymi ludźmi oraz udział w lokalnych wydarzeniach.

Gminna Biblioteka Publiczna w Wierzbicy jest samorządową instytucją kultury, której celem jest zaspokajanie potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i kulturalnych mieszkańców gminy oraz wspieranie rozwoju lokalnego poprzez działania w obszarze kultury, edukacji i integracji społecznej.

Biblioteka pełni funkcję nowoczesnego centrum aktywności lokalnej, oferując szeroki wachlarz działań skierowanych do różnych grup wiekowych – dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. Jej działalność koncentruje się na promocji czytelnictwa, rozwijaniu kompetencji kulturowych oraz wspieraniu aktywnego uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym. Do działań podejmowanych przez Gminna Bibliotekę Publiczna w Wierzbicy należą:

1. Działania stałe (ciągłe) – rozwój kompetencji i kapitału społecznego - regularna, systematyczna oferta budująca kompetencje kulturowe, edukacyjne i społeczne mieszkańców:

- Dyskusyjny Klub Książki (spotkania organizowane w trybie elastycznym, w zależności od zainteresowania uczestników);

- English Book Club (zajęcia raz w tygodniu);
- Zajęcia biblioteczne dla przedszkola i szkoły podstawowej (realizowane zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem i zgłaszanymi potrzebami grup oraz w formie zajęć tematycznych, związanych z kalendarzem wydarzeń kulturalnych, literackich i edukacyjnych);
- Zajęcia w pracowni plastycznej Inspiracja (zajęcia dwa razy w tygodniu);
- Program „Mała książka – wielki człowiek" (wieloletni udział w ogólnopolskim programie realizowanym w corocznych edycjach);
- Warsztaty teatralne (zajęcia raz w tygodniu);
- Warsztaty muzyczne – zespół „Wierzbiczanie" (raz w tygodniu);
- Warsztaty muzyczne dla dorosłych (raz w tygodniu).

2. Działania cykliczne (okresowe, powtarzalne) – aktywizacja społeczna i kulturalna - wydarzenia i inicjatywy wpisane w kalendarz roczny gminy:

- Międzynarodowy Plener Malarsko-Rzeźbiarski im. Stanisława Dobrowolskiego w Wierzbicy;
- Wystawa prac powstałych podczas pleneru, prezentująca malarstwo i rzeźbę);
- Piknik gminny (strefa animacyjna dla dzieci);
- Gminna Noc Tańca i Światła (współorganizacja);
- Dożynki „Biesiada pod Wierzbami" (współorganizacja);
- Narodowe Czytanie (coroczny udział w ogólnopolskiej akcji promującej literaturę i dziedzictwo narodowe);
- Udział w ogólnopolskim Tygodniu Bibliotek (wieloletni udział realizowany poprzez różnorodne działania czytelnicze i kulturalne);
- Wernisaż i wystawa prac pracowni plastycznej „Inspiracja" (coroczny);
- Organizacja konkursu na największy koszyczek piknikowy (w ramach wydarzeń plenerowych);
- Organizacja wystaw artystycznych (w tym wystaw fotografii oraz prezentacji twórczości lokalnych artystów.

3. Działania sezonowe (oferta czasu wolnego) – edukacja i animacja - działania organizowane w okresach wolnych od nauki szkolnej:

- Ferie zimowe (zajęcia edukacyjne, plastyczne, integracyjne, wycieczki kulturoznawcze);
- Wakacje dla dzieci (zajęcia edukacyjne, sportowe, przyrodnicze, wycieczki kulturoznawcze);
- Zajęcia plastyczne (działania towarzyszące realizowane w ramach Międzynarodowego Pleneru Malarsko-Rzeźbiarskiego im. Stanisława Dobrowolskiego, skierowane do dzieci, młodzieży oraz seniorów);

- Spotkania edukacyjne (np. z leśniczym, pszczelarzem).

4. Działania projektowe i rozwojowe - inicjatywy realizowane przy wsparciu środków zewnętrznych:

- realizacja projektów w ramach programów zewnętrznych (krajowych i regionalnych),
- rozwój oferty warsztatowej (teatralnej i muzycznej),
- organizacja wydarzeń artystycznych i edukacyjnych.

5. Działania promujące czytelnictwo i edukację kulturową - działania ukierunkowane na rozwój kompetencji czytelniczych i kontakt z literaturą:

- Program „Mała książka – wielki człowiek";
- Dyskusyjny Klub Książki;
- Narodowe Czytanie;
- Konkursy literackie;
- Zajęcia czytelnicze dla dzieci;
- English Book Club;
- Spotkania autorskie;
- Wystawy i ekspozycje książek.

6. Działania społeczno-edukacyjne i patriotyczne - działania wzmacniające świadomość historyczną i obywatelską:

- udział w akcji „Żonkile – Łączy nas pamięć",
- organizacja spotkań i wystaw historycznych,
- działania edukacji patriotycznej,
- współudział w organizacji obchodów Święta Niepodległości (11 listopada).

7. Współpraca i partnerstwa lokalne - działania realizowane we współpracy z instytucjami i środowiskiem lokalnym:

- współpraca z przedszkolem i szkołą podstawową,
- współpraca z Klubem Senior+ w zakresie organizacji działań kulturalnych, edukacyjnych i integracyjnych dla osób starszych,
- współrealizacja inicjatyw międzypokoleniowych oraz aktywizujących seniorów,
- współpraca z Parafią Matki Bożej Ostrobramskiej i Świętego Wojciecha w Wierzbicy,
- współorganizacja wydarzeń gminnych,
- współpraca z instruktorami i animatorami kultury,
- współudział w organizacji wydarzeń okolicznościowych (np. Gminny Dzień Kobiet).

8. Działania animacyjne i integracyjne - działania wspierające budowanie relacji społecznych i aktywność mieszkańców:

- gry i zabawy integracyjne,
- animacje dla dzieci,
- zajęcia ruchowe i sportowe,

- aktywności grupowe,
- organizacja konkursów tematycznych związanych ze świętami i tradycją.

9. Działania na rzecz seniorów i integracji międzypokoleniowej - działania ukierunkowane na aktywizację osób starszych, rozwój ich kompetencji oraz integrację ze społecznością lokalną:

- organizacja zajęć plastycznych dla seniorów (w tym w ramach Międzynarodowego Pleneru Malarsko-Rzeźbiarskiego),
- organizacja zajęć „trening mózgu" dla seniorów (obejmujących ćwiczenia pamięci, koncentracji oraz zadania rozwijające sprawność poznawczą),
- współrealizacja akcji „Otwarta Demokratyczna Zielona" (warsztaty praktyczne z zakresu recyklingu ogrodowego, wydarzenie proekologiczne „Jestem Eko – dbam o klimat" (dystrybucja materiałów ekologicznych, działania edukacyjne dla mieszkańców),
- organizacja warsztatów kosmetycznych z zakresu tworzenia kosmetyków naturalnych (m.in. kule do kąpieli i inne preparaty),
- organizacja sesji fotograficznej „W zupełnie starym stylu" oraz wystawy powstałych fotografii.

Na terenie gminy Wierzbica funkcjonuje Szkoła Podstawowa, Gminne Przedszkole, Żłobek Samorządowy oraz Niepubliczne Przedszkole w Święcicy.

Szkoła Podstawowa w Wierzbicy im. Kazimierza Górskiego obejmuje opieką łącznie 356 uczniów uczęszczających do oddziałów przedszkolnych, klas I–III oraz klas IV–VIII, przy średniej liczbie 20 dzieci w oddziale. Kształcenie realizowane było w 15 oddziałach ogólnodostępnych oraz 1 oddziale sportowym. Obowiązkową nauką języka angielskiego objętych było 355 uczniów, natomiast dodatkowym językiem rosyjskim – 211 uczniów. Obszarami działalności szkoły są:

- Działalność dydaktyczna: realizacja podstawy programowej kształcenia ogólnego dla ośmioletniej szkoły podstawowej;
- Działalność wychowawcza: wspieranie rozwoju emocjonalnego, społecznego i patriotycznego uczniów w oparciu o wartości i autorytet patrona szkoły;
- Działalność opiekuńcza: zapewnienie bezpiecznych warunków nauki, opieka świetlicowa oraz wsparcie psychologiczno-pedagogiczne.

Na podstawie orzeczeń Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej zajęciami rewalidacyjnymi objętych jest 6 uczniów, a dla 4 uczniów zorganizowano zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia. Łącznie 61 uczniów korzysta z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i logopedycznej, zaś terapią sensoryczną objętych jest 11 uczniów. Placówka zapewnia

również odpowiednio dostosowane zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, umożliwiając im pełny udział w procesie kształcenia zgodnie z ich indywidualnymi możliwościami i wymaganiami.

Placówka realizuje szereg programów. W 2025 roku placówka realizowała niżej wymienione programy profilaktyczno-edukacyjne: „Owoce w szkole", „Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych", „E-papierosy to manipulacja", „Trzymaj formę", „Bieg po zdrowie", „Czyste Powietrze Wokół Nas", „Godzina dla Młodych Głów", „Żyjmy zdrowo" oraz „Zdrowo jem – więcej wiem". W tym samym okresie w szkole działała gromada zuchowa, drużyna harcerska oraz Szkolne Koło Caritas.

Gminne Przedszkole w Wierzbicy jest jednostką systemu oświaty pełniącą kompleksowe funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne wobec dzieci w wieku przedszkolnym. Placówka zapewnia dzieciom bezpieczne i przyjazne warunki do nauki i zabawy, wspierając ich rozwój fizyczny, emocjonalny, społeczny i poznawczy, zgodnie z indywidualnymi potrzebami i możliwościami rozwojowymi. Jest istotnym elementem lokalnego systemu usług społecznych, w szczególności w obszarze wsparcia dziecka i rodziny oraz edukacji przedszkolnej.

Przedszkole realizuje podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz programy wychowania przedszkolnego dostosowane do wieku i możliwości dzieci. Działania edukacyjne ukierunkowane są na przygotowanie dzieci do podjęcia nauki w szkole, rozwijanie kompetencji kluczowych, w tym społecznych, komunikacyjnych oraz umiejętności współpracy i odpowiedzialności. Placówka aktywnie wyrównuje szanse edukacyjne dzieci, w szczególności poprzez indywidualizację procesu dydaktycznego oraz dostosowanie metod pracy.

W roku 2025 do przedszkola uczęszczało 92 dzieci, które objęte były opieką w czterech oddziałach zróżnicowanych wiekowo, w tym w oddziale integracyjnym funkcjonującym od września 2025 r. Wprowadzenie oddziału integracyjnego stanowi istotny krok w kierunku rozwoju usług środowiskowych i realizacji założeń deinstytucjonalizacji, umożliwiając dzieciom z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego edukację w warunkach włączających, w środowisku rówieśniczym.

Placówka zapewnia szeroki dostęp do specjalistycznego wsparcia. W strukturze zatrudnienia znajdują się m.in. psycholog, pedagog specjalny, logopeda oraz nauczyciel współorganizujący kształcenie. Organizowana i udzielana pomoc psychologiczno-pedagogiczna obejmuje dzieci, ich rodziców oraz nauczycieli i ma charakter systemowy. Realizowane są m.in. zajęcia terapeutyczne, logopedyczne oraz działania psychoedukacyjne. W 2025 r. przeprowadzono cykl zajęć dotyczących rozwoju emocjonalnego dzieci we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Wierzbicy.

Kadra pedagogiczna przedszkola posiada wysokie kwalifikacje zawodowe oraz systematycznie podnosi swoje kompetencje, w tym w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Część nauczycieli ukończyła studia podyplomowe w zakresie terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, a pozostali są w trakcie zdobywania dodatkowych kwalifikacji. Zapewnione jest również wsparcie dla nauczycieli rozpoczynających pracę poprzez system mentorstwa i opieki nad stażem.

Przedszkole funkcjonuje przez 9,5 godziny dziennie, co odpowiada potrzebom rodzin i umożliwia godzenie życia zawodowego z rodzinnym. Placówka oferuje bogaty wachlarz zajęć dodatkowych rozwijających zainteresowania dzieci, w tym zajęcia rytmiczne, plastyczne, ruchowo-taneczne, eksperymentalno-badawcze oraz zajęcia z zakresu nauki kodowania. Dodatkowo, na wniosek rodziców, realizowane są zajęcia prowadzone przez podmioty zewnętrzne (np. sportowe i taneczne).

Istotnym elementem działalności placówki jest realizacja licznych programów i projektów edukacyjnych o charakterze ogólnopolskim i lokalnym. Obejmują one m.in. edukację zdrowotną („Czyste powietrze wokół nas"), promocję zdrowego żywienia („Skąd się biorą produkty ekologiczne"),, edukację ekologiczną („Kubusiowi Przyjaciele Natury", „Działaj z imPETem"), profilaktykę zdrowotną, edukację dwujęzyczną oraz działania w zakresie integracji społecznej i akceptacji różnorodności („Wszyscy są tacy sami").

Placówka aktywnie rozwija kompetencje cyfrowe dzieci i kadry pedagogicznej. W 2025 r. realizowano projekt grantowy „Zdrowo – cyfrowo w Przedszkolu", w ramach którego nauczyciele zostali przeszkoleni, a przedszkole doposażone w nowoczesny sprzęt multimedialny. Dodatkowo, w ramach rządowego programu „Cyfrowy Uczeń", zakupiono sprzęt i oprogramowanie wspierające proces dydaktyczny oraz terapię dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Gminne Przedszkole w Wierzbicy prowadzi szeroką działalność środowiskową i integracyjną. Organizuje liczne wydarzenia, uroczystości i przedsięwzięcia angażujące dzieci, rodziców oraz społeczność lokalną, w tym wydarzenia o charakterze edukacyjnym, kulturalnym, profilaktycznym i charytatywnym. Placówka realizuje także działania z zakresu preorientacji zawodowej poprzez organizację spotkań z przedstawicielami różnych zawodów oraz wyjścia do lokalnych instytucji i zakładów pracy.

Przedszkole współpracuje z wieloma instytucjami lokalnymi, w tym szkołą podstawową, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, bibliotekami, instytucjami kultury, służbami mundurowymi oraz organizacjami społecznymi. Współpraca ta wzmacnia lokalny system wsparcia dziecka i rodziny oraz sprzyja integracji usług społecznych na poziomie gminy.

Działalność placówki wpisuje się w realizację założeń deinstytucjonalizacji usług społecznych poprzez:

- zapewnienie powszechnego dostępu do edukacji przedszkolnej,

- realizację edukacji włączającej (oddział integracyjny),
- rozwój kompetencji społecznych, zdrowotnych i cyfrowych dzieci,
- świadczenie usług wspierających rozwój dziecka i rodziny,
- zapewnienie wsparcia specjalistycznego dla dzieci i rodzin oraz nauczycieli,
- wzmacnianie kompetencji rodzicielskich poprzez współpracę i działania doradcze,
- współpracę międzyinstytucjonalną na rzecz dziecka i rodziny, - integrację działań edukacyjnych, społecznych i profilaktycznych,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci od najwcześniejszych etapów życia.

Gminne Przedszkole w Wierzbicy stanowi istotny element lokalnego systemu usług społecznych, realizując działania ukierunkowane na wsparcie rodziny, rozwój dziecka, wyrównywanie szans edukacyjnych oraz budowanie spójności społecznej w środowisku lokalnym.

Żłobek Samorządowy w Wierzbicy jest jednostką organizacyjną gminy, działającą w oparciu o przepisy ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Placówka zapewnia opiekę nad najmłodszymi dziećmi, realizując funkcje opiekuńcze, wychowawcze oraz edukacyjne.

Do głównych zadań Żłobka Samorządowego w Wierzbicy należy:
- zapewnienie dzieciom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu,
- organizowanie opieki pielęgnacyjnej i wychowawczej, dostosowanej do wieku i indywidualnych potrzeb dzieci,
- wspieranie prawidłowego rozwoju psychomotorycznego dzieci,
- prowadzenie zajęć stymulujących rozwój poznawczy, emocjonalny i społeczny,
- współpraca z rodzicami/opiekunami prawnymi w zakresie wychowania i opieki nad dziećmi.

Placówka funkcjonuje przez cały rok (z ewentualnymi przerwami ustalanymi organizacyjnie), w dni robocze, w godzinach dostosowanych do potrzeb rodziców tzn. od 6.30 do 16.30. Opiekę nad dziećmi sprawuje wykwalifikowana kadra – 3 opiekunów i dyrektor placówki.

W żłobku prowadzona jest jedna grupa, składająca się z 15 dzieci w wieku od 10 miesięcy do 3 lat. Maksymalna liczba miejsc dla dzieci w placówce wynosi 19.

Żłobek Samorządowy w Wierzbicy realizuje działania zgodne z kierunkami polityki społecznej państwa i gminy, w tym:
- programy adaptacyjne ułatwiające dzieciom i rodzicom rozpoczęcie korzystania z opieki instytucjonalnej,
- zajęcia ogólnorozwojowe (ruchowe, muzyczne, sensoryczne),
- działania wspierające rozwój kompetencji społecznych i emocjonalnych,
- współpracę z instytucjami wspierającymi rodzinę (Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Ośrodek Pomocy Społecznej),

- inicjatywy integrujące społeczność lokalną (np. spotkania okolicznościowe, wydarzenia dla rodzin).

Żłobek Samorządowy w Wierzbicy uczestniczy w następujących programach, takich jak:

- programy wspierające rozwój instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 - „AKTYWNY MALUCH",
- świadczenie „Aktywnie w żłobku" (część programu „Aktywny Rodzic") – dofinansowanie do 1500 zł miesięcznie (lub 1900 zł przy niepełnosprawności) na pokrycie kosztów pobytu dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.

Żłobek Samorządowy w Wierzbicy pełni ważną rolę w procesie deinstytucjonalizacji usług społecznych poprzez:

- wspieranie rodzin w środowisku lokalnym,
- zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z małymi dziećmi,
- umożliwianie aktywizacji zawodowej rodziców, w szczególności kobiet,
- wzmacnianie lokalnego systemu wsparcia wczesnego dzieciństwa.

Na terenie gminy Wierzbica w 2025 roku funkcjonowało 31 organizacji pozarządowych, w tym 16 stowarzyszeń i 15 kół gospodyń wiejskich. Rola organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej jest niezwykle ważna. Organizacje pozarządowe stanowią niezwykle istotny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Dzięki podjętej współpracy z lokalnymi placówkami i organizacjami pozarządowymi możliwe jest pełniejsze zaspokajanie występujących potrzeb, organizacja spotkań integracyjnych dla różnych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Koła Gospodyń Wiejskich stanowią istotny element gminnego życia społecznego, które integrują mieszkańców swoimi działaniami i podtrzymują tradycje kulturalne i kulinarne regionu. To miejsca spotkań, wymiany doświadczeń, pielęgnowania tradycji i promocji lokalnych produktów. KGW w gminie Wierzbica odgrywają ważną rolę w życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym gminy. KGW, realizują bardzo ważny obszar działalności na terenie gminy, w tym:

- pielęgnowanie tradycji: KGW przekazują z pokolenia na pokolenie tradycyjne przepisy kulinarne, rękodzieło, obrzędy i zwyczaje.
- integracja społeczności: KGW są miejscem spotkań, gdzie kobiety mogą nawiązywać nowe znajomości i wspólnie spędzać czas.
- wspieranie lokalnych producentów: KGW promują lokalne produkty, organizując kiermasze i festyny.
- działalność charytatywna: Często KGW angażują się w działania charytatywne, pomagając potrzebującym.

- rozwój turystyki: KGW przyczyniają się do rozwoju turystyki, organizując wydarzenia kulturalne i promując lokalne atrakcje.

Ochotnicze Straże Pożarne w Gminie Wierzbica to nieocenione ogniwo systemu bezpieczeństwa publicznego. W gminie Wierzbica działa 7 Ochotniczych Straży Pożarnych, które zrzeszają lokalnych druhów, dbając o bezpieczeństwo mieszkańców, gasząc pożary i usuwając miejscowe zagrożenia.

OSP Wierzbica – działa w strukturach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG). Liczy ponad 50 członków (w tym około 20 strażaków gotowych do wyjazdów). Posiada profesjonalny sprzęt (m.in. łódź ratunkową, wyposażenie medyczne) i jest regularnie dysponowana do większych zdarzeń w całym regionie. Pozostałe 6 jednostek z terenu gminy – operują lokalnie, wspierając OSP Wierzbica i zawodowe służby podczas akcji takich jak usuwanie skutków nawałnic czy pożary traw.

Ochotnicze Straże Pożarne w gminie Wierzbica pełnią wiele istotnych funkcji:

- Działania ratowniczo-gaśnicze**:** Gaszenie pożarów, usuwanie skutków wypadków drogowych, usuwanie skutków klęsk żywiołowych.
- Udzielanie pierwszej pomocy**:** Strażacy są przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.
- Zapobieganie pożarom**:** Prowadzą działania profilaktyczne, edukują mieszkańców na temat bezpieczeństwa pożarowego.
- Współpraca z innymi służbami**:** Współpracują z Państwową Strażą Pożarną, policją, służbami medycznymi oraz innymi organizacjami.

4. Plan rozwoju usług społecznych

Zidentyfikowane potrzeby mieszkańców gminy Wierzbica oraz wyzwania, z jakimi mierzą się lokalne instytucje, posłużyły jako fundament do opracowania Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2026–2031.

Głównym celem Planu jest: Zapewnienie kompleksowego systemu usług społecznych w gminie Wierzbica dostosowanego do rzeczywistych potrzeb mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia osób starszych, z niepełnosprawnościami, w kryzysie psychicznym, bezdomnych oraz rodzin i dzieci.

Realizacja celu głównego będzie możliwa dzięki wdrożeniu celów szczegółowych, opracowanych z myślą o konkretnych grupach odbiorców wsparcia. W dalszej części przedstawiony został zestaw działań przypisanych do poszczególnych celów szczegółowych, uporządkowanych według obszarów wsparcia. Dla każdego z działań

określono planowany okres realizacji, podmioty odpowiedzialne za wdrożenie oraz możliwe źródła finansowania.

4.1 Rodziny i dzieci

Cel szczegółowy: Wzmacnianie funkcji opiekuńczo – wychowawczych rodzin, wsparcie w sytuacjach kryzysowych oraz zwiększanie jakości i dostępności usług świadczonych na rzecz rodzin i dzieci.

Działania	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Źródło finansowania
1.Wsparcie rodzin z dziećmi, w szczególności przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez m.in. pracę socjalną, pomoc asystenta rodziny, działania edukacyjne, poradnictwo specjalistyczne i mediacje. 2. Organizowanie szkoleń i warsztatów dla rodziców w zakresie rozwijania kompetencji rodzicielskich ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności opiekuńczo – wychowawczych. 3. Zapewnienie specjalistycznej pomocy osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej oraz kryzysu poprzez m.in. poradnictwo specjalistyczne i interwencję kryzysową. 4.Edukacja i profilaktyka w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. 5. Zwiększanie dostępności i jakości poradnictwa specjalistycznego dla rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. 6. Rozwój usług na rzecz osób i rodzin w zakresie rozwoju ich zainteresowań, aktywności społecznej, kulturalnej, sportowej, edukacyjnej, a także organizacji czasu wolnego. 7. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej na rzecz rodziny, w tym poprzez udział w szkoleniach i superwizji.	2026-2031	OPS w Wierzbicy Gmina Wierzbica Placówki oświatowe i kulturalne GKRPA Organizacje pozarządowe	Środki z budżetu gminy, budżet państwa, programy rządowe, środki UE

4.2 Osoby starsze

Cel szczegółowy: Kompleksowe wsparcie osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę i niepełnosprawność.

Działania	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Źródło finansowania
1.Rozwój wsparcia usług świadczonych w miejscu zamieszkania tj. usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, usług sąsiedzkich, usług asystenta osoby niepełnosprawnej. 2. Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym w miejscu zamieszkania osób starszych. 3. Funkcjonowanie i rozwój dziennych form pobytu dla osób starszych. 4. Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin i osób sprawujących funkcję opiekuna faktycznego osoby starszej, m.in.. szkolenia dla opiekunów nieformalnych, poradnictwo specjalistyczne, w tym psychologiczne, prawne i rodzinne, a także wsparcie informacyjne. 5. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kwalifikacji personelu w zakresie świadczenia usług w środowisku, poprzez m.in. udział w szkoleniach.	2026-2031	OPS w Wierzbicy Gmina Wierzbica Organizacje pozarządowe	Środki z budżetu gminy, budżet państwa, programy rządowe, środki UE

4.3 Osoby z niepełnosprawnościami

Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością oraz wzmocnienie wsparcia dla rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami.

Działania	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Źródło finansowania
1. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami poprzez rozwój usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania zapewniających codzienną pomoc (usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne, usługi asystenckie, usługi sąsiedzkie). 2. Zwiększenie dostępności do specjalistycznych usług i rehabilitacji. 3.Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin i osób sprawujących funkcję opiekuna osoby z niepełnosprawnościami m.in. szkolenia dla opiekunów nieformalnych, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie informacyjne i edukacyjne. 4.Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami. 5. Współpraca jednostkami świadczącymi pomoc osobom z niepełnosprawnościami. 6.Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji personelu w zakresie świadczenia usług w środowisku.	2026-2031	OPS w Wierzbicy Gmina Wierzbica Organizacje pozarządowe	Środki z budżetu gminy, budżet państwa, programy rządowe, środki UE

4.4 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Cel szczegółowy: Stworzenie spójnego systemu wsparcia dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, zapewniającego dostęp do usług pomocowych, terapeutycznych i środowiskowych.

Działania	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Źródło finansowania
1. Prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych w społeczności lokalnej, mających na celu zwiększenie świadomości w zakresie zdrowia psychicznego, przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy, stygmatyzacji i włączanie społeczne osób z doświadczeniem kryzysów psychicznych. 2. Zapewnienie dostępu do pomocy specjalistycznej tj. poradnictwa i usług terapeutycznych, które pomagają w radzeniu sobie z problemami zdrowia psychicznego i traumą poprzez rozszerzenie oferty już istniejących form wsparcia w gminie. 3.Rozwój usług w miejscu zamieszkania, szczególnie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi specjalizującymi się w pomocy osobom w kryzysie zdrowia psychicznego. 5.Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji personelu niezbędnego do realizacji usług społecznych na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego.	2026-2031	OPS w Wierzbicy Gmina Wierzbica Organizacje pozarządowe	Środki z budżetu gminy, budżet państwa, programy rządowe, środki UE

4.5 Osoby w kryzysie bezdomności

Cel szczegółowy: Zapewnienie schronienia i pomocy osobom w kryzysie bezdomności.

Działania	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Źródło finansowania
Kontynuacja współpracy ze schroniskami dla osób bezdomnych, w tym dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi	2026-2031	OPS w Wierzbicy Gmina Wierzbica Organizacje pozarządowe	Środki z budżetu gminy

5. System monitorowania

Monitoring wskaźników przypisanych do poszczególnych obszarów wsparcia będzie prowadzony na bieżąco. Na koniec obowiązywania Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2026 – 2031 w Gminie Wierzbica zostanie opracowany raport z jego realizacji, który następnie zostanie przedłożony Wójtowi Gminy Wierzbica oraz Radzie Gminy Wierzbica.

Wskaźniki służące monitorowaniu realizacji ww. Planu zostały przypisane do poszczególnych celów szczegółowych. Ich zastosowanie umożliwi ocenę stopnia realizacji głównego celu Planu. Wskaźniki zostały pogrupowane zgodnie z obszarami wsparcia dla poszczególnych grup docelowych. Szczegółowy wykaz wskaźników monitorujących realizację poszczególnych celów szczegółowych przedstawia Tabela 5.

Tabela 5. Wskaźniki monitoringu w podziale na obszary wsparcia

Rodziny i dzieci		
Lp.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
1.	Wzmacnianie funkcji opiekuńczo – wychowawczych rodzin, wsparcie w sytuacjach kryzysowych oraz zwiększanie jakości i dostępności usług świadczonych na rzecz rodziny i dzieci.	1. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną. 2. Liczba rodzin objętych wsparciem w ramach usług asystenta rodziny. 3. Liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym. 5. Liczba działań na rzecz rodzin i dzieci.
Osoby starsze		
Lp.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
2.	Kompleksowe wsparcie osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę i niepełnosprawność	1. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. 2. Liczba funkcjonujących dziennych form pobytu dla osób starszych. 3. Liczba uczestników dziennych form pobytu dla osób starszych.
Osoby z niepełnosprawnościami		
Lp.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
3.	Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością oraz wzmocnienie wsparcia dla rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami.	1. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. 2. Liczba osób objętych usługami asystenta osoby niepełnosprawnej. 3. Liczba uczestników dziennych form pobytu dla osób z niepełnosprawnościami. 4. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych aktywizacją zawodową.
Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego		
Lp.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
4.	Stworzenie spójnego systemu wsparcia dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, zapewniającego dostęp do usług pomocowych, terapeutycznych i środowiskowych.	1. Liczba osób w kryzysie zdrowia psychicznego, które skorzystały z usług. 2. Liczba osób korzystających z dziennych form pobytu i wsparcia dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego. 3. Liczba osób uczestniczących w formach aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego.
Osoby kryzysie bezdomności		
Lp.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
5.	Zapewnienie schronienia i pomocy osobom w kryzysie bezdomności	1.Liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie i pomoc.

6. Spis tabel i wykresów

TABELE

Tabela 1. Liczba ludności w Gminie Wierzbica z podziałem na płeć w latach 2022-2025
Tabela 2. Liczba ludności w Gminie Wierzbica z uwzględnieniem wieku w latach 2022 – 2025
Tabela 3. Wybrane dane dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w Gminie Wierzbica w latach 2022-2025
Tabela 4. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2022-2025
Tabela 5. Wskaźniki monitoringu w podziale na obszary wsparcia

WYKRESY

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Wierzbica z podziałem na płeć w latach 2022-2025
Wykres 2. Wybrane dane dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w Gminie Wierzbica w latach 2022-2025